

Kaip suderinti autoriteto dėsni su laisvės dėsniu? Tai ne dykas klausimas, jis nuolat ir daug kur svarstomas ir nagrinėjamas. Autoritetui turi juk asmens nuomonė nusilenkti? Bažnyčia, kariuomenė ir mokykla tą klausimą yra seniai išsprendusios. Moksleiviai turi būti paklusnūs ir drausmingi dėl to, kad jie, būdami nebrendę, turi mokytis iš išmaningų žmonių, iš mokytojų; karinio auklėjimo tokia tvarka, kad visa remiama įsakymais. Prieš tai niekas nieko nėsako, nes tai, rodosi, savaime suprantama. Bet kaip gi politinėje ar kultūrinėje organizacijoje, kur žmogus įstoja su savo nuomone, kaip čia suderinti laisvę su autoritetu? Klausiamė ir suabėjojame dėl to, kad arba pamirštama, arba nesame pakankamai išsiaiškine, kas yra laisvė. Tikroji laisvė yra lygtinis dalykas. Ji turi ribas, kartais platesnes, kartais siauresnes, destis draugijos ar visuomenės tikslas, destis šalies santvarka. Organizuota laisvė yra drausminga laisvė. Tačiau kiekvienas, kurs jos priklauso, gali plačiai pasireikšti su savo nuomone, gali, šiokiame ar tokiam santvarkos laipsnyje būdamas, daug sverti. Tvirta asmenybė gali išsaugoti kaip tik drausmingoje aplinkoje, kur laisvė ribota. Kai draugijos ideologija nepatinka, galima iš jos išstoti. Toks įvykis ne-

turėtų nieko stebinti, nes žmogus, gebas galvoti ir mąstyti gali kurti ir sukurti savitą ideologiją.

Drausmės, autoriteto ir laisvės dėsnius ypatingai liečiu, kadangi jie yra kertiniai akmenys Tautininkų Sąjungai. Tų dėsnių įsisavinimas, jų tinkamas įvertinimas yra būtina sąlyga Sąjungai toliau ir geriau tarpti. Atkartosiu seniau savo pareikštą nuomonę: jai turi rūpėti ne taip narių kiekis, kaip jų kokis. Visas tautininkų dėmsys turėtų būti telkiamas į realesnį darbą. Tiesa, daug jų padaryta, bet dar daugiau lieka daryti. Sąjunga skyrių ir skyrelių tinklu paplito per visą kraštą, ji tapo visur ir visiems žinoma, jos uždaviniai, įvairių darbų programai padidėjus, rados sudėtingi, dėl to reikalingi daugiau atsidėjusių žmonių. Kad nesutriktų darbas, kad jis būtų darnus, sėkmingas ir našus, pravartu susirūpinti geresnėje organizacijoje. Reikia tikėti, kad atsakingieji Sąjungos žmonės tesės padaryti, kas jiems pavesta ir ką yra jie apsiėmę. Eina daugyn darbo, bet ateina ir naujų jaunu narių, pilnų energijos ir noro dirbti. Jei norime, tai ir būsimė stipresni. Žvilgterėje atgal matome, kad nedykai gyventa. Tągi ir sunkesni uždaviniai, kurių gali rasti, tenka gera viltimi sutikti.

Rašytojai ir kalbininkai

VYDŪNAS

Jau kartą apie jų santykius kalbos atžvilgiu rašiau. Bet lyg tik praeidamas. O matau reikalą dar kiek daugiau pasakyti. Abiem svarbus mūsų tautos, o todėl ir mūsų kalbos, gyvėjimas. Bet tarp abiejų lyg didėja priešingumas. Vieni kitus užgauna, niekina jų reikšmę ir nebegali blaivai aiškintis. Kad to nebebūtų, norėčiau ši tą pasakyti.

Rašytojų, kaip ir kalbininkų, darbai kalba yra pats svarbusis reikalas, bet labai skirtingo būdo. Aniems ji yra apsiėškimo priemonė, šiems tyrimo ir aiškinimo dalykas. O kadangi kalba įrodo tautos sąmonėjimą ar apsuodimą, tad turėtų būti nors numanu, kas čia pirma visų daugiau reiškia.

Rašytojas kalba skelbia vidinius savo pergyvenimus, savo regėjimus, mintis ir mąstymus, savo asmenybės gyvumo ir sąmoningumo lygį. Ką jis parašo, apreiskia šviesiau ar niūčiau esminį jo budrumą, esminę jo gyvybę. Visa tai yra jo rašte lyg paslėpta, užburta. Kiekvienas žodis tai taip atspindi, kaip rasos lašelis užtekančiąją, visą pasaulį apimančiąją dienos šviesą.

Rašytojo apraiškas svarstant, jis pasiekiamas giliau negu kiti žmonės. Eilinis rašytojas todėl ir labai jautrus kiekvienam jo kūrinis liečiančiam pareiškimui. Jam rodosi, lyg jis būtų pataikintas savo esmės gelmėse kenkiančiu arba gaivinančiu būdu. Jo kūrinys yra tarsi jis pats.

Visai kitoks yra kalbininko santykis su kalba. Savo darbu, žinoma, jis taipjau patsai reiškiasi. Bet jau ne taip esmiškai kaip rašytojas. Ką kalbininkas pasako, yra kalbos žinios ir protavimas apie ją, ne asmenybės pergyvenimas. Kalbininkas aiškina žmonių apsiėškimo priemonę, jos įsitaikinimą į bendrąją tautos sąmoningumą ir jos kalbėjimo būdą. Dar mūsų kalbininkai turi ir uždavinį kalbos dvasią išlaisvinti iš svetimybų.

Nelengvas jų darbas. Kaip tautos sąmoningumas, taip ir jos kalba nuolatai kinta, švitėja ir tamsėja, tur-

tėja žodžiais arba skursta. Ir labai galima, kad žodžiai, tūlos jų lytys, gal ir posakiai dingsta iš kalbos, kurie daug reikšė, teikdami jai gyvumo ir aiškumo. Vėl antrai naujai įpratunami žodžiai ir posakiai gali tiesiog stabdyti tautos sąmonėjimą, temdinti žmonių mąstymą.

Šitaip atsitinka kiekvienam rašytojui, kurs nėra šviesaus sąmoningumo, nėra įsigijęs pilno aiškumo savo kalbai, jos dvasiai, jos savumams. Todėl jam reikalingi jo akylumą žadinančių patarimai ir aiškinimai. O tuos teikti gali tiktai kalbininkas, kurs kalbai tirti yra pašventęs savo gyvenimą.

Todėl nereikėtų užsigauti, kada kalbininkas taiso rašytojo kalbą. O matyt, kad užsigauta, ir atitinkamai atsiliepta. To neturėtų būti. Visi juk norime tautos gyvėjimo ir šviesėjimo. O tąjį įrodo kalba, apreikšdama augantįjį gyvumą ir aiškėjantį sąmoningumą.

Nereikėtų atstumti teikiamąją pagalbą. Negalima, kad kiekvienas būtų visai neklaidingas. Perstipriai dar veikia praeities ankštumas ir slėgimas, kitų kalbų antplūdis. Permaža dar yra mumyse gyvėjusi mūsų kalbos dvasia.

Tiesa, kad rašytojai turi pagrindo manyti gyviną kalbą. Vis dėlto atsimintina, kaip lengva galima kalba negyventi, o slopinti. Tik pastebėjime, kaip tūli rašytojai veža pilnus svetimų žodžių krovinius į savo rašinius ir tik daugiau ir aiškiau to pareiškė, ką viduje jautė. O taip nėra. Svetimi žodžiai vartojami vidaus būsenoms arba ir mąstymo smulkmenoms aiškinti, visumet drumsčia sąmonę. Tik jusles veikiančioms dalykams įvardinti jie blogo nepadaro, pvz. žodis elektra.

Todėl nebūtų priežasties prieš kalbininkus taip atsiliepti, kaip tai kartais padaryta. Pasiskaitant, kaip rašytojai apie kalbininką, o šis apie juos rašo, matyt, kad jis drausmingesnis. Vis dėlto ir jis ne be nuotarties. Yra sunku kukliam būti, matant kitus daranč niekus. Bet taip sakyti gali ne vien kalbininkas, bet kartais ir rašytojas.